

„Úgy hívogatlak a barbár zsvajban”
(Tóth Árpád: A tympanon istennőjéhez)

2015. február, VI. évfolyam 1. szám
Megjelenik évente négyszer

Slaminárium és teaház

„Van itt ez a slam poetry, nem vágod, hogy kik írták?” Van bizony, jelenléte egyre intenzívebb, formál és létrehoz. Aki pedig írta, az lehetnél te, vagy lehetnék én, amennyiben írásom befér három percbe, hiszen a slam poetrynél egyetlen kikötés létezik, mégpedig az említett időintervallum. Többek között erről is hallhatott az, aki beült rendhagyó *Líraelmélet*-óránkra, ahol vendéglőadónk, Závada Péter mesélt költészetéről, rapról és slamról, végül pedig az is világossá vált, hogy az említett három műfaj bármikor képes gond nélkül egymásba olvadni. Az előadás első felében a slam poetry kialakulása volt a téma. Zenei aláfestéssel vettük slamügy-

re a szóban forgó műfaj bölcsőjét és virágzásának jelentősebb állomásait. Esett szó singing poetry-ről, jazz poetry-ről és amerikai gengszterraptól egyaránt. Nehéz volt elhinni, hogy a slam poetry gyökerei az 1980-as évekre nyúlnak vissza, és az építőmunkás Mark

Smith omló álmaiban fogalmazódtak meg. Ez az úriember ugyanis a *Get Me High* nevű jazzklubban felolvasóest-sorozatba kezdett, megunva a szabadmikrofonos estek lélekvesztettségét. Ez az önálló előadói műfaj lett később a spoken word, mely egyre inkább kezdte versengés jellegét öltetni a gyári munkások körében. Azt, hogy ki a legjobb, a közönség ítélte meg, és ez az interaktivitás a mai napig megtalálható a slam poetry rendezvényeken, hiszen mindig vannak olyan zsűritagok, akiket a közönség soraiból választanak ki.

Fontos hangsúlyt kapott még a dráma, a színház is mint a slam jellemzője, hiszen mindkettő előadásra szánt, előre megírt szöveget takar. Itt merült fel a kérdés, hogy akkor létezik, létezhet-e improvizatív slam szöveg, amit az előadó a helyszínen talál ki, és nem hozott anyagból dolgozik. Erre vendégünk válasza a nem felé hajlott, de hozzátette, elképzelhetőnek tartja, hogy a freestyle versenyekhez hasonlóan spontán slam versenyeket is rendezhetnek a jövőben. Ez a bő órácska gyorsan elszárguldott, szinte háromperces slamnek tűnt, és szépen lekerekített befejezéssel engedett utunkra, azonban a történet itt korántsem ért véget.

Este a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Irodalmi Teaház rendezvénysorozatának vendégeként hallgathattuk tovább Zavadát, így ha más helyszínen is, de a beszélgetés ott folytatódhatott, ahol korábban megszakadt. A Kálvin terem biz-

tosította a bensőséges hangulatú dialógus helyszínét. Volt szó gyermekkorról, gyászunkról, példaképekről, Istenről és további tervekről. Második verseskötete megjelenésének időpontja még bizonytalan, esetleg jövő ősszel kerülhet a könyvesboltok polcaira. Ízelítőt azonban kaptunk, mind a még kiadatlan kötetből, mind az *Ahol megszakad* versmorzsáiból. A bő egy órás beszélgetés végéhez közeledtünk, a közönség soraiban ülők választ kaphattak kérdéseikre, ezt követően a 11. Irodalmi Teaház bezárta kapuit, gazdag irodalmi élményekkel útjukra engedve a résztvevőket.

„A tanár mindig egy eleven emberhez beszél.”

1944, 2014 – 70 év. 45 év a katedrán, 50 év a Debreceni Egyetemen. Az ország átellenes csücskéből, Csornáról szinte a másik szegletébe, Debrecenbe. Már gyermekkorában ilyen jövőképzést képzelte el?

Valójában én nem Csornán nőttem fel, hanem Hódmezővásárhelyen. Vásárhely az '50-es, '60-as években kulturális szempontból nagyon lényeges hely volt. Néhány évvel azelőtt volt ott Németh László évekig a gimnázium tanára, futólagosan még magam is találkoztam vele, a szüleim ismerték. Ez nyilvánvalóan inspiráló volt. Mindenki idegen nyelveket tanult, olvasott, pályázatot írt. Tehát egy szellemi ambícióval meglehetősen jól ellátott világban nőttem fel ott.

1963-ban érettségiztem, és akkor még nagyon nehéz volt bejutni az egyetemre. Származási kategorizálás is volt. A Kádár-rendszer elején az ország lakosságának 5%-a volt értelmiségi, így csak 5% lehetett az egyetemre felvettek között is értelmiségi. Szüleim agrár egyetemet végeztek Pallagon, tehát származásomat tekintve értelmiséginek számítottam, így nagyon jónak kellett lennem a felvételin. Olyan szakot kellett választanom az irodalom mellé, ami segíti a felvételt. Gimnáziumban orosz tagozatos is voltam, amellel kezdetektől fogva megvolt az orosz rajongásom. Már 12-15 éves koromban olvastam a *Háború és békét*, a *Bűn és bűnhődést*.

Kétségtelen, hogy már a gimnáziumban majdnem készen is voltam. A legutóbbi érettségi találkozón mindenki elmondta az életét. Nyilván az ember a külső rangokat nem szívesen említi. Viszont elmondtam, hogy én most is ugyanazt csinálom, mint gimnáziumban. Szavalóversenyekre jártam, pályázatokat írtam, előadásokat tartottam, szerepeltem már akkor is. Lényegében ugyanúgy irodalommal foglalkozom éjjel-nappal. Szeretem csinálni, és ebben bizonyos eredményeket is elérek időnként. A gimnáziumban tanárom, Grezsa Ferenc a szegedi Tiszatáj körhöz tartozott. Megtudtam, hogy cikkeket ír a *Tiszatáj*-ba. Majd hallottam, hogy benne van a Juhász Gyula kritikai kiadásban. Emlékszem, a tanulószobában ült a katedrán, mi tanultunk, és láttam, ahogy lapozott a könyvben. Gondoltam, most biztos valamilyen jegyzeteket készít a verses szövegekhez. Nekem az úgy tűnt, mint az álmok álma. Mint mikor szeret valaki turistáskodni,

de arról álmodozik, hogy egyszer megmássza a Mount Everestet. Hogy valaki ezzel foglalkozzon főhivatásúan, hogy cikkeket, ír, órákat, előadást tart, irodalmi körökben írókkal, költőkkel, kritikusokkal találkozik, ez maga volt az elérhető csúcs. Érdekes, izgalmas volt. Gyönyörű művek, nagyszerű foglalatosság. Ez elég hamar kialakult, és az egyetemen a mai napig szó szerint ugyanezt csinálom.

Szakterülete a XIX–XX. századi magyar irodalom. Mi módon döntött e korszak mellett?

Az '50-es években felnövekvő generáció számára nem volt televízió, tenisz óra, angol óra, görög tengerpart, hanem olvasott egész nap. Ez az olvasás nagymértékben a 19. századra koncentrált. Tehát Jókai és Mikszáth – Keménynek még a nevét sem hallottuk –, Victor Hugo, Dumas, Dickens és az oroszok, főleg Tolsztoj. Tizennégy éves koromra már jelentősnek mondható olvasottságom volt. De benne volt a családi hagyomány is. Édesapám 1902-ben született, és rengeteget mesélt a régi dolgokról. Egy picit így bele lehetett nézni a múltba, a régi ügyekbe, a magyar történelem bizonyos kérdéseibe.

Másodéves koromban oda mentem Barta Jánoshoz, hogy szeretném az „Egy költő képkincsének elméleti rendszerezése” című témát kidolgozni. Váci Mihályról írtam középiskolában, tehát a témát ismertem, csak az elméleti rendszerezést kellett kitalálni. Ez annyira tetszett Bartának, hogy első díjra javasolta, és meg is jelentette. Ez 20. századi téma. Mármost az tudta mindenki, hogy ő 19. százados, tehát elsősorban Madách-, Arany-, Kemény-kutató. Talán az ő személye is szerepet játszott a választásomban. De nekem a 20. század majdnem annyira fontos. *Az ember tragédiája* pedig valami elképesztő, hogy mennyire tetszett nekem.

A születésnap alkalmán volt szerencsém átadni egykori hallgatóinak üzeneteit, köszöntéseit. Kiemelték azt is, hogy az órákon tapasztaltakat kamatoztatják immár tanári pályájukon is. Ami egykor elhangzott, az példa lett, követendő és megfogadott. Tanár Úr számára kik jelentették a példát, a hagyományt?

Az egyetemen a professzorok közül Barta János, Bán Imre,

Szabolcsi Miklós voltak elsősorban Miklós voltak elsősorban. A fiatalok közül Fülöp Lászlótól végtelen sokat tanultam. Nagyon jól esett nekem az, hogy hallgatóim hasznát tudták venni annak, amit tőlem hallottak. Amikor mennek a gyerekek a tanítóval az utcán, az egyik tanár a sorban az elsőt húzza maga után, a másik pedig az utolsó gyereket tolja, hogy ne hogy lemaradjon. Én úgy éreztem, hogy mindig az utolsót tolom. Arra törekszem, hogy a tananyagot mindenki megértse, mindenki számára emészthető legyen. Ennek a módszernek, mely szerintem egy szép, humánus módszer, az előnye az, hogy egyszerű, világos és tényleg hasznos, ahogyan magyarázok. Ugyanakkor a hátránya volt, hogy viszonylag keveset foglalkoztam az elittel. Azt próbáltam elérni, hogy a hallgatók értsék, érdekesnek találják, és hogy borzasztóan várják a következő gondolatot. De amit én csinállok, az kevésbé a tudósképzésre, mint inkább a tanárképzésre irányul.

Tanárként mi volt a legmeghatározóbb emléke?

Nem könnyű válaszolni rá. 40 év alatt sok minden történt. De egészen biztosan tudok egyet mondani. A '90-es évek vagy a 2000-es évek elején szemináriumon vettük *Az ember tragédiáját*. Egyik alkalommal a római színt elemeztük, melynek alapgondolata az élvezetek hajszolása. Tehát olyan módon akarnak örömet találni az evésben, ivásban, szexben, hogy semmiféle eszmény, korlátozó tényező nincsen. Az egyik hallgató ekkor azt mondta: „Tanár Úr, ez van most.” Rám ez hihetetlenül hatott. Aki 70 éve született, az sok típust látott már, sok célt, sok eszményt, sok politikai vezetőt. De most oda jutottunk el, hogy a hallgató szerint ez van most? Hát az borzalmas, ha valaki úgy érzi magát a világban, ahogy a római színek a szereplői. De attól félek, nem ez az egyetlen hallgató érezte így. Tehát ez szinte azt jelenti, hogy minden korábbinál rosszabb világban élünk. A tanár mindig egy eleven emberhez beszél. És akaratlanul is, de szeretné, ha annak az élete jól sikerülne, ha jól érezné magát a világban. Szolidáris vagyok vele, mert tudom, hogy ő bizonyos értelemben engem tanáráként elfogad, rám figyel. Én pedig drukkolok, mert szeretném, ha az élete jól sikerülne.

Ha alkalma volna a most egyetemre kezdő hallgatóknak, leendő tanároknak, irodalomtörténészeknek üzeni, milyen jó tanáccsal, intellemmel látná el őket?

Éljenek azzal a lehetőséggel, hogy az összes tudomány közül a művészettörténet, az irodalomtudomány,

a zeneesztétika az, ami egyszerre két dologra irányul. Az irodalomtörténész, a magyartanár olvas, élményekre tesz szert, és ezt úgy hálálja meg, hogy ezekhez másokat is hozzásegít. Mikor én megértem azt, hogy a Jókai-regényeknek melyik vonása honnan származik, ez mind értelmi úton történik. De a műalkotásnak aurája, hangulata van, amelyiknek a megnevezése már nem tisztán értelmi jellegű, ahol nekem egy erőteljes invencióval kell élnem. Itt már nem elég a logika, az adatok halmozása, hanem már beleézésre van szükség. Az embereket nem tanítják meg élni. Tehát ahhoz, hogy valaki gazdag, boldog, értékes személy legyen, ahhoz tudni kell, hogy hogyan viselkedjen a szüleivel, a házastársával, munkatársával stb. Ennek egy tankönyve van, az irodalom.

A legfontosabb könyvek úgyis szóba jöhetnek, mint az élet tankönyvei. Az irodalom megtanítja, hogy a tisztességes, önbecsülő, elfogadható, kellemes életvitelnek milyen törvényszerűségei vannak. Máshoz képest valami pluszt ad hozzá. Az életben is el tud igazítani. Egy irodalomtanár nem egyszerűen csak megtanítja, hogy hol született Kölcsey, hogy mikor halt meg Szabó Lőrinc. Arany János írja, hogy az erkölcsi mondani való fontos a versben, de nem szabad, hogy az írónak az ujjá kilátszódjon a papírról. Az irodalomtanár az emberiség szerencsés teremtményei közé tartozik, mert egy olyan világba vezet be másokat, melyet ő nagyon érdekesnek, hasznosnak, szépnek, vonzóknak és fontosnak tart. Talán azt mondanám befejezésül a leendő tanároknak, hogy találják meg azt, hogy 2030-ban mi az a hanghordozás, mi az a módszer, amellyel el tudják érni azt, amit velem elért Grezsa Ferenc 1962-ben. Tehát arra buzdítanék mindenkit, hogy persze tanulja meg a tanítás csínját-bínját, olvasson sokat, de úgy próbálja ezt a gyakorlatba átvinni, hogy annak a kornak a kérdéseire adott válaszként szolgáljanak.

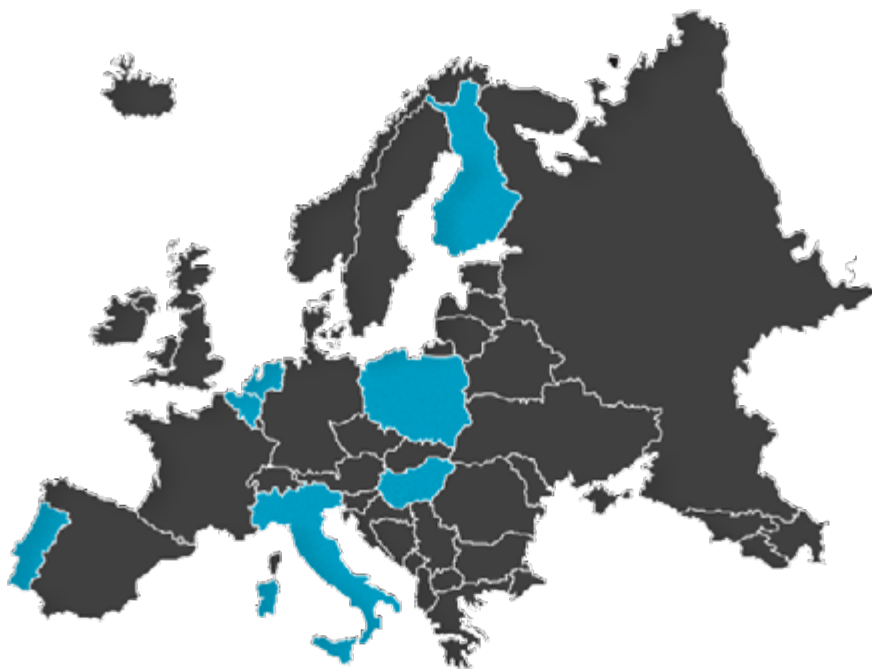
„Ahány nyelvet beszélsz, annyi életet élsz.”

Manapság mindenhol azt hallhatjuk, hogy mennyire fontos az idegen nyelvek ismerete. Nyelvvizsga kell az egyetemre való bekerüléshez, nyelvvizsgák megszerzése az előfeltétele a diploma kézhezvételének, s használható, aktív nyelvtudásra tartanak igényt a munkaerőpiacon is.

A nyelv és a kultúra összefonódása, szoros összetartozása mindannyiunk számára nyilvánvaló, a kulturális tartalmak megjelenése az idegennyelv-oktatásban azonban nem tekint vissza olyan régre.

E hiány pótlására és a nemzetközi (elsősorban hallgatói) mobilizáció elősegítésére jött létre az Európai Bizottság által finanszírozott E-LOCAL (Electronically Learning Other Cultures and Languages) projekt. A projekt első szakaszában (2010–2012) az Európai Unió hat, kevesebbek által használt nyelvhez készítettek A1 szintű online nyelv- és kultúratanfolyamot. A programban résztvevő nyelvek: finn, olasz, holland, lengyel, portugál és magyar. A tananyagok elkészítésében és kipróbálásában hat egyetem és három középiskola vett részt, magyar részről egyetemünk oktatói és hallgatói, valamint a Tóth Árpád Gimnázium tanárai és diákjai közreműködtek.

A projekt második, E-LOCAL for all elnevezésű szakaszában (2013–2014) a legmodernebb követelményekhez igazodva „blended learning” formájában indítottunk próbakurzusokat. Ez azt jelenti, hogy a kurzus résztvevői az egyéni online tanulás mellett részt vehettek tantermi órákon is, kérdéseiket feltehetették

e-mailben vagy Facebook chaten, tehát lehetőségük volt akár a személyes kontaktusra is.

Az E-LOCAL kurzusok minden nyelv esetében azonos felépítésűek: Anna és Alex Erasmus+ cserediákok megérkezését és letelepedését mesélik el hétköznapi szituációk alapján. Minden fejezet tartalmaz egy nyolc szituációból álló, hanganyaggal is támogatott olvasmányt, nyelvtani leírást és gyakorló feladatokat. A projekt koncepciójából adódóan (ti. kulturális tartalmakat is tanít) a hétköznapi élettel és az adott ország kultúrájával is megismerkedhet az érdeklődő. Szemezgetve e tartalmakból: olvashatunk az országok étkezési szokásairól, művészeti értékeiről, a populáris kultúráról, fesztiválokról, az oktatási rendszerről. Ezek az írások és maguk az instrukciók, a nyelvtani magyarázatok angol nyelven íródtak.

A Debreceni Egyetem hallgatói és oktatói számára az E-LOCAL kurzusok ingyenesen hozzáférhetők [itt](#), ahol a Neptun-kóddal és jelszóval lehet felvenni a kurzusokat (akár mindet). Különösen érdemes a magyar szakos hallgatók számára elmélyülni e nyelvek tanulásában, hiszen tanszékeink szoros kapcsolatot ápolnak a programban résztvevő országokkal (pl. Finnország, Olaszország, Hollandia, továbbá Ausztria, Németország, Észtország). A nyelvtudás birtokában pedig mindenki számára elérhetővé válik, hogy részt vehessen egy olyan csereprogramban, mely életre szóló élményt és tudást nyújthat.

What is E-LOCAL for all ?

E-LOCAL for all is a project financed by the EU, with the goal of promoting the acquisition of six languages and cultures online:

- Dutch
- Finnish
- Hungarian
- Italian
- Polish
- Portuguese

Level of proficiency: A1
Methodology: e-learning
Vehicular language: English

E-LOCAL for all gives you a chance to learn a language at your pace.

Join a virtual tour with E-LOCAL for all: visit a new country, learn a new language, meet new people.

Why E-LOCAL for all ?

Participating in this project will allow you to:

- experience a new foreign language
- explore the culture and the customs of another country
- get in touch with young people from several countries
- study at home – totally free
- increase your future employability

E-LOCAL for all partners :

6 universities:

- Alma Mater Studiorum Università di Bologna, Italy
- Centro de Estudos Sociais, Universidade de Coimbra, Portugal
- Debreceni Egyetem, Hungary
- Katholieke Universiteit Leuven, Belgium
- Lapin yliopisto, Finland
- Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poland

2 secondary schools:

- I.T.C.S. Rosa Luxemburg Bologna, Italy
- ZSO im. Charles'a de Gaulle'a w Poznaniu, Poland

If you want it you can do it! !

Vida Virág magyar-művészettörténet szakon végzett egyetemünkön 2004-ben, jelenleg írással, tánckoreográfiával és oktatással foglalkozik.

Már tanulmányaid során is többfelé tájékozódtál, és jelenleg is foglalkozol írással csakúgy, mint tánckoreográfiával, oktatással. Hogyan érkezted el ide?

A pályaválasztáskor két dolog vonzott: a művészet és annak a tudományos megközelítése. A magyar szak tökéletes választásnak tűnt, végigolvastuk az irodalom remekeit, elemeztük őket, háttérismereteket tanultunk – közben észrevétlenül megtanultam írni. Az egyetem után tánc- és drámapedagógia szakon szereztem posztgraduális diplomát, majd a Magyar Táncművészeti Főiskola táncpedagógus szakán a szakma minden gyakorlati tudását megszerkeztem a tréningek által. Ma tanítok, koreografálok és írok.

Előbbit a saját együttesemben és más társulatokban, utóbbit különböző lapokban. Kritikát, kulturális riportokat, interjúkat írok, de a könnyed hangvétellű tudósítások sem állnak távol tőlem. A koreográfiáim, kisfilmjeim librettóját, forgatókönyvét is magam írom. Jelenleg pedig egy könyvön dolgozom.

Mi először a LÉK irodalmi körben ismertük meg egymást. A máig szünet nélkül működő szervezetet te alapítottad, illetve sokáig irányítottad. Mi indított a kör létrehozására?

Az egyetemre kerülésemkor az egyetlen csalódást az jelentette, hogy hiába kerestem azt a közeget, ahol az író vénájú egyetemisták gyűlnek össze. Ezért kellett megalapítanom a LÉK-et. Szomorú aktualitás, hogy Borbély Szilárdot kértem meg, hogy legyen támogatónk. Mellette Görömbei András tanár úrnak köszönhattünk sokat, aki sajnos már nem élhette meg a szervezet 10 éves évfordulóját. Elmondhatatlanul nagy öröm számomra, hogy a LÉK fennmaradt és működik. Sokat tudnék mesélni az akkori időszakról, a szalonéletünkről, a jelentős kortárs írók látogatásairól... Az utánam jövőket arra bíztattam, hogy formálják kedvükre a kör arculatát. Minden generációnak más a környező valósága, az ízlése, ahogy a világot interpretálja; ezt sikerült a LÉK-ben megértetni, nem kövesedett be, mindig korszerű és aktuális maradt, és szerintem ez a fennmaradásának a titka.

Milyennek látod az akkori képzést, mennyiben segíti mostani munkádat, életed?

Nagy tisztelettel emlékszem vissza egyetemi oktatóimra; Görömbei András, Bitskey István, Imre László, Márkus Béla, Berta Erzsébet, Hoffman István, Kis Tamás előadásai manapság is eszembe jutnak, de a lista természetesen nem teljes. A képzés szerintem

Hogyan emlékszel vissza a magyar szakos időkre, az egyetemi éveidre?
A felsőoktatásba lépéssel megváltozik a diákstátusz lényege, a gimnáziumi túlzott kötöttségek leszakadnak az emberről, de a munka terhe még nem nehezedik rá, fáradhatatlan energiákkal bír – ilyenkor tényleg a szellemi fejlődésre, útkeresésre lehet koncentrálni, sokszor világmegváltó borozásokkal összekötve, és persze a jó bulikat sem mellőzve. Ahogy átléptem az épület száz éves kapuját, belevetettem magam a szellemi kalandokba. Kivétel nélkül minden tantárgy érdekelt, a rettegett nyelvészeti stúdiumok is. Mai napig, ha idegen országban járok, keresem az adott nyelvben a kapcsolatot a magyar nyelvvel. Nagyszüleim tanárok voltak, édesanyám bölcsészdoktor, édesapám mérnök. Nálunk a szellemi értékek mindig nagyon fontosak voltak, én ebben nőtem fel. Hogyan is viszonyulhatam volna másképp az egyetemi évekhez?

nagyon nívós volt. Ami az én életemet illeti, olyan szemléletet kaptam az egyetemtől, ami minden nap arra ösztönöz, hogy egyetlen cikk megírását (legyen az akár a bulvársajtó terméke) nyelvileg igényesen, tartalmilag érdekesen, retorikai szempontból helyesen írjam meg.

Mit üzensz a mostani és jövőbeli magyar szakosoknak?

Azt, hogy éljék meg a lehető legteljesebben az egyetemi éveket, szánjanak időt arra, hogy a pezsgő szellemi közegben fejlődjenek, vigyék magukkal az értelmiségi lét érzését, mert ez a környezetükre is motiválóan hat majd. Bitskey tanár úr szavait és példáját is említeném: attól, hogy az ember bölcsész, akár élsportoló is lehet. Ő a bölcsélet mellett az úszást, én a táncot választottam, a testmozgás és az irodalom nem zárják ki egymást. Verseket pedig később se felejtsemek el olvasni, mert líra nélkül nagyon fénytelen ez a világ. Ebben a pillanatban az Egyesült Államok felé repülök, de a kézipoggyásomban itt lapul a legutóbbi *Szép versek* kötet. Versek nélkül el sem indultam volna.

Nemzetközi hangulatú finn félév a Mikulás Földjén

Az előző félévet a Campus Hungary pályázat keretében a Finnországban töltöttem. Olyan szerencsés voltam, hogy nem ez volt az első félévem a Jyväskyläi Egyetemen, mert tavaly szeptembertől már Erasmus ösztöndíjjal is sikerült kiutaznom. Akkor a nyelvi központ és a hungarológia tanszék óráit látogattam, ezúttal viszont a finn tanszékkel vettem fel a kapcsolatot a kiutazás előtt. Nagyon örültem az újabb félév lehetőségének, mert odakint aktívan használhattam a finn nyelvtudásomat, és remek lehetőséget kaptam a szakdolgozatot segítő kutatásra is.

Bár először meglehetősen nehezen találtam szállást magamnak, végül nagyon jó helyre kerültem, ahol egész félévben remekül

éreztem magam. Nagyjából negyven percre laktam az egyetemtől, így minden nap élvezhettem a sétát a fák között. Már tavaly is imádtam a természet közelségét, ebben a félévben pedig még jobban beleszerettem a finn tájba. Már a szobámból is gyönyörű – és nagyon finn – volt a kilátás: minden nap a fákat és a mögöttük rejtőző tavat láthattam. A természet közelségéhez kapcsolódott még az is, hogy decembertől elég sok havas nap volt, amit nem lehet nem szeretni Finnországban. Sajnos vagy szerencsére, igazán hideget megint nem tapasztaltam.

Ezúttal is magával ragadott az a nemzetközi hangulat, amibe tavaly csöppentem, és amit annyira élveztem odakint. Bár ezúttal nem cserediákokkal jártam az órákra, hanem finnekkal, a lakótársam indiai volt, így nem csak finnül, hanem angolul is beszélhettem napi rendszerességgel.

Sok érdekes tanórán vettem részt, amelyeken fontos szerepe

volt a csoportmunkáknak, illetve az egyéni kutatáson alapuló feladatoknak is. A tanárok nagyon kedvesek és segítőkészek voltak, az órák pedig aktívák és érdekesek. Sok embert ismertem meg a csoportmunkák során, illetve a szakdolgozatíró szemináriumon (amely aktívan hozzájárult a diplomamunkám megalapozásához). Tanultam a többnyelvűségről, a jelentéstanról, a frazeológiáról, illetve volt egy szókincs-építő óráim is. Még svéd órát is fel tudtam venni, ami az egyik nagy tervem volt a félévre. Itt igazi nemzetközi atmoszférában tanultam, és jó barátságokat kötöttem a csoport tagjaival, akik a világ különböző részéről érkeztek Jyväskyläbe.

Több nemzetközi hangulatú eseményhez sikerült csatlakoznom. Egy Cafe Lingua mellett a félév második felében finn diákokkal együtt vettem részt a két napos ENSZ diáknapon, ahol műhelymunkák keretében érdekes emberi jogokhoz kapcsolódó témákat vitattunk meg. Rendkívül izgalmas volt egy ilyen

programban részt venni, és nyelvtanulási szempontból is kitűnő lehetőségnek éreztem. Remek volt az iskolalátogatási program, amelyen az utolsó előtti hetemben tudtam részt venni Muuramében, egy kisebb városban Jyväskylä közelében. Angol óra keretében beszélhettem hatodikos csoportokban Magyarországról és a magyar karácsonyi szokásokról – gyerekek és a tanárok is nagyon kedvesek voltak, és őszintén érdeklődtek Magyarországra iránt.

Összességében nagyon jó élmény volt a Finnországban eltöltött félév, és rengeteget tanultam a többnyelvűségről, a nemzetköziségről, valamint nem utolsósorban a finnekről is. Újra úgy éreztem, kinyílt előttem a világ, és nagyon nehéz volt hazajönni.

A Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet 2014. november 28–29-én rendezte meg hagyományos félévi szabadszemináriumát Síkfőkúton. A workshop ezúttal kétnapos volt, egy ott öltött éjszakával.

A hétfője középpontjába Péterfy Gergely 2014-es könyvhétre megjelent regénye, az azóta több szavazáson is az év könyvének nevezett *Kitömött barbár* állt, mely Kazinczy Ferenc és az afrikai származású Angelo Soliman barátságát tárja fel előttünk, Török Sophie elbeszélésében. A megérkezést követően késő délután vette kezdetét a szakmai program. Elsőként

oktatónk, Bódi Katalin *Van-e filozófiája és esztétikája a boncolásnak – avagy hogyan tömtek ki a barbárt?* című előadásának köszönhetően a boncolás európai megítéléséről és történetéről kaptunk képet. Az emberi test orvosi és esztétikai megismerése lehetőséget nyújtott a regény egyik kulcsmotívumának – a kitömésnek – mélyebb megértésére, értelmezésére. Ezután mesterszakos hallgatónk, Papp Sára Írisz *XVII. századi holland Wunderkammerek* című előadása a wunderkammerek („csodakamra”) fejlődését és kibontakozását mutatta be, illetve érintette ezek kapcsolatát a preparátumokkal is.

A második nap délelőttjén magával az íróval kezdődött beszélgetés Lovas Anett Csilla moderálásával. A jól irányzott kérdések és a válaszok az író személyes kisugárzásával együtt úgy hatottak ránk, mintha mi is ott lettünk volna a regény születésénél. Együtt jutottunk el a budai bölcsészlakás szobájának könyvespolcáról leemelt, nagyapától örökölt Kazinczy-levelézéstől a gondosan megtervezett borítón át a hosszás ötletelés után kiválasztott címig. A regényt hosszú filológiai munka is megelőzte, amely során a szerzőnek meg kellett birkóznia a tudományos és az irodalmi feldolgozás különbségeivel. A középpontba hosszás

megfontolás után Ferenc és Soliman barátságát helyezte, így teljesen más oldalról ismerhetjük meg az irodalomkönyvekből visszaköszönő, nagy nyelvújító szerepébe skatulyázott Kazinczyt. Felvetődött a kérdés, hogy mennyire jelenthet problémát átfesteni a kulturális-irodalmi ikon képet. Péterfy nem érzi mítoszrombolónak a regényt, de – több hozzászólóval együtt – úgy gondolja, hogy a mű meghatározhatja a jövőbeli Kazinczy-képet, ám azt még nem tudja megítélni, hogy ez jó vagy rossz hatású lesz.

A modernizálásra játszik rá a regény nyelvezete is, amely tudatosan nem archaizál. A regény elbeszélője, Török Sophie különleges nézőpontot biztosít a műnek. Az írónak kezdetben voltak kételyei a narrációval kapcsolatban, például hogy hitelesen tud-e egy férfi visszaadni egy női narratívát, ám végül arra jutott, hogy a női elbeszélő is elsősorban „retorikai konstrukció”.

Az ebédet követő utolsó szakmai program a Bodrogi Ferenc Máté oktatónk által vezetett kerekasztal-beszélgetés volt Bódi Katalin, Balajthy Ágnes doktorandusz és Bihary Gábor végzett hallgatónk részvételével. Az indító kérdés a mű sikerének titkát kutatta, amelyben a megszólalók többsége szerint fontos szerepet játszik a kulcsin, a cím, az idegenség vonzása, az említett női

elbeszélő és maga az átértelmezett Kazinczy. A regény műfajának meghatározására több alternatíva is kínálkozott: történelmi regényként vagy tézis regényként is értelmezhető, illetve a néhol vulgáris nyelvhasználat dilemmája is felmerült.

A kulturális programok szünetében lehetőség nyílt egy elmélkedő séta tételére is a közeli forráshoz. „Első síkfőkutasként” meghatározó élmény volt számomra ez a hétfője, hálás vagyok, hogy ott lehettem.

Péterfy Gergely: *Kitömött barbár*

A 2014-es év egyik sikerkönyve a *Kitömött barbár*, amely a legtöbb év végi toplistán szerepel, és nem alaptalanul hangzott el vele kapcsolatban az év könyve kifejezés sem. A regény Kazinczy Ferenc életét mutatja be az afrikai származású Angelo Solimanhoz fűződő barátságán keresztül, körültekintően (bár természetesen a fikció hatékonyabb működését szem előtt tartva időnként túlzásokkal és „elhajlásokkal” élve) ismertette a kor szellemiségét, hangulatát, valamint magukat a kortársakat is. A narratíva a mesélésre épül: Angelo saját történetét elbeszéli Kazinczynak, ő Török Sophie-nak, a feleség pedig az olvasónak – hármójuk egyes szám első személyű szólama változik, ám valójában alapvetően Sophie perspektívája érvényesül: az ő elbeszélésével indul a regény, amint a múzeumban Angelo Soliman kitömött teste előtt áll, majd keretbe foglalva a történetet, itt is ér véget a szöveg.

Már a címből is kitűnik, hogy a test központi szerephez jut a regényben, e téma köré szerveződik a bőr, a megnyúzás és a kitömés is. Ebből a szempontból legplasztikusabb az első és az utolsó fejezet, amelyek fordított sorrendben mutatják meg ezt a folyamatot – vagyis előbb találkozunk a kitömött, már-már szétfeszülő, kirepedező bőrrrel, majd az utolsó fejezetben a megnyúzással és a kitöméssel. Könnyen felidézhetőnek különböző mitológiai és bibliai történetek, amelyekben megjelenik a megnyúzás motívuma, ennek büntető jellege, itt azonban a teremtés is hangsúlyossá válik. A szöveg maga jelöli ki a *Bibliát* kontextusként: „Mózes első könyve szerzőjének lehettek ilyen fantáziái: az ő képzeletében gyúrhatta-faraghatta ilyen aprólékos manualitással a teremtő Ádámot.” (436. o.).

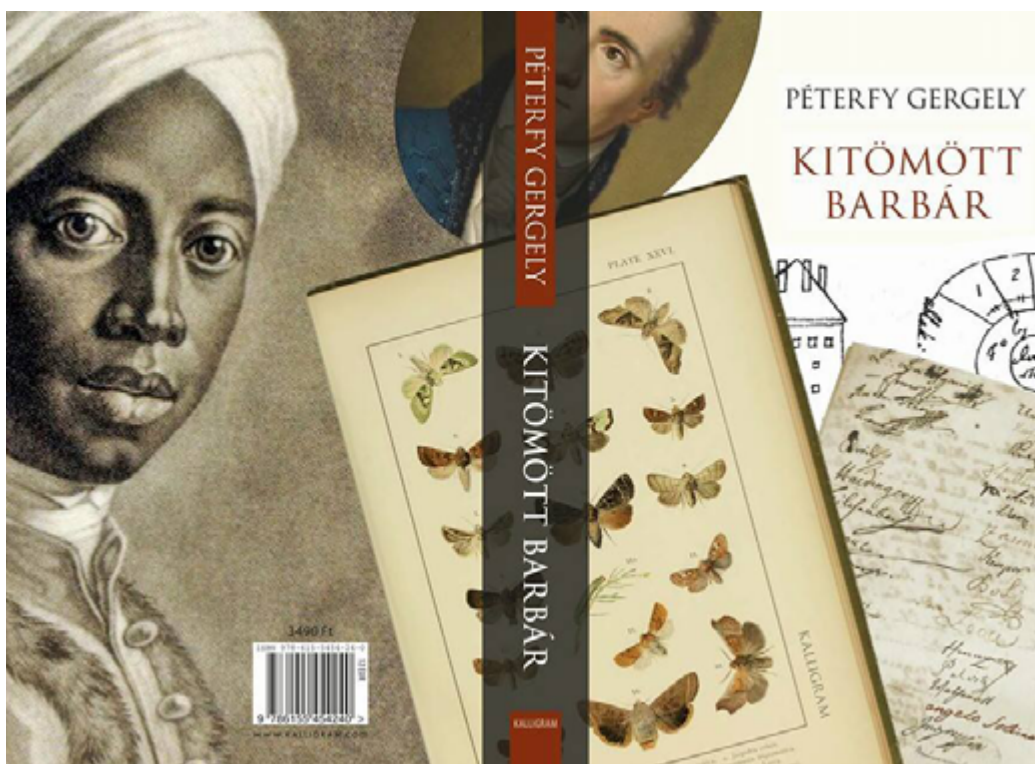
A középiskolai tananyagban Kazinczy elsősorban a

Elképzelésünk, hogy a *Kötelezők mellé* rovatban olyan kortárs szövegeket ismertetünk röviden, amelyek különböző okok miatt érintkeznek a középiskolás tananyaggal. Így az órai tervbe illesztésüknek nemcsak az ismeretek más megközelítése lehet a hozadéka, hanem egyúttal a kortárs irodalom világába is bevezethetik a diákokat. Ennek megfelelően a bemutatáskor az iskolai hasznosíthatóság szempontját igyekszünk érvényesíteni.

nyelvújítással kapcsolatban kerül említésre, a regény azonban remekül ábrázolja irodalmi, kultúraszervezői munkásságát, és azt az eszmét is, amely minden tevékenységét áthatotta a gyerekneveléstől a levelezésig. De szorosabban a nyelvújításhoz is sok adalékkal szolgál a szöveg, amely jelentőségét is megmutatva teszi érthetővé a neológusok egyik vezéralakjának álláspontját. Az 5. fejezet bemutatja Kazinczy találmányainak használatát, a környezete reakcióját, az otthoni kísérletezést egy-egy szóval, továbbá az *emember* központi fogalomvá válását. Különösen bájos jelenetek is adódnak ebből, például amikor a szexualitást próbálja az új kifejezésekkel emelkedettebbé, kifinomultabbá tenni: „...egy tucat szót alkotott, amelyekkel megnevezhette a nemi szerveket és az aktusokat, de mikor megpróbáltunk a *meredvények és kagyloncok, kehelycsek és húsbotok* nyelven beszélni a testről, végül röhögésbe fulladt a kísérletezés.” (154. o.)

Mindezek mellett fontos szerephez jut a szabadkőművesség, amely sokszor inkább csak homályosan derengő fogalom számunkra,

sem mint valódi tartalommal bíró jelenség. Ám a regény ennek is árnyalt bemutatását adja – a 9. fejezet második felében különösen hangsúlyossá válik a titkos szervezet: céljai, felépítése, nyelve, beavatási fokozatai feltárulnak és jelentést nyernek. Mindezen okok miatt a *Kitömött barbár* izgalmasan járul hozzá Kazinczy korának, személyének és életművének megérthetőségéhez, és részleteiben vagy egészében hasznosítható szöveg lehet a kapcsolódó tananyagban is.

December elsején a Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet könyvtára adott otthont az intézet és a Fiatal Írók Szövetsége közös, a *FISZ/Book* sorozat keretében tartott, *Határátkelés* című rendezvényének, amelyen három költő – Borbély András, Serestély Zalán és Tinkó Máté – új verseskötetéről esett szó. A szerzőket Lapis József faggatta.

A három, egymástól nagyon különböző, a közös hangot mégis hamar megtaláló költőt a moderátor főként saját gyökereikhez és az irodalmi hagyományokhoz fűződő viszonyukról kérdezte. A válaszok előtt a szerzők bemutatkozásként egy-egy versüket olvasták föl, ami megfelelő kiindulópontot teremtett a beszélgetéshez.

Borbély András elsősorban Erdélyhez kötődését emelte ki, hiszen Budapestre költözése után úgy vélte, már nem tér vissza szülőföldjére – végül mégis Gyergyóremetere költözött, így sajátos, az idegenség és a bennelét kettőségére épülő kapcsolata alakult ki a falusi közzeggel. Bár *Szél* című kötetének egy részében családtörténeteket olvashatunk, ezek fókuszában a költő elmondása szerint a női szerepek állnak. Arra törekszik, hogy az alakokat, történeteket valóságúen ábrázolja, és ne a térségről kirajzolódott klisék szerint rajzolja őket érdekessé. Verseinek modelljei általában meghatódnak azon, hogy valaki megírja a történetüket, ám az igazán vitaképes szöveggel csak a gyergyóremetei közönségtalálkozón szembesülnek majd a helyiek, reakcióikkal pedig Borbély.

Tinkó Máté versei más aspektusból közelítenek a gyökerekhez, ő inkább az én szűrőjén keresztül mutatja be a szülőkhöz, a kiindulási pontokhoz való viszonyát. A fiatal költő gondolatait a folyamatos (ön)megértési vágy és az irodalom komplexitásának elismerése járta át, ami a verseiben feltárt kapcsolati dinamikát is jellemzi. Szerinte igazán mély kötődés, szerelem csak az egymásnak elmesélt történetek útján épülhet föl. Kiemelte, hogy nagyon szereti új, *Amíg a dolgok nem rendeződnek* című kötetének borítóját, hiszen a koncentrikus körökben felbomló bolygó képe és a víz mint közeg nagyon közel állnak gondolatvilágához. Máté viharsarki kötődését úgy írta le, mint ami meghatározó erővel bír a szövegek téjét illetően, hiszen a szülői háttér egyfajta morális tartást ad neki, amelyhez mérten a budapesti élet fénytöréseket, árnyalásokat jelent. Ebből vicces történetek is szülehetnek, de

együttal hatalmas terhet is jelentenek a hordozott értékek.

Lapis szerint Serestély Zalán *Feltételes átkelés* című kötetének verseit erőteljes képszerűség jellemzi, minden szó egy-egy erős koppanás. A költő elmondta, bár olykor úgy érzi, sikerül kiszakadnia a családtörténetből, mégis el van merülve a traumáiban. Saját szubjektumfelfogását nehezen tudja elképzelni prózai formában megjelenítve, de szavai alapján számára nem is igazán létezik éles elkülönítés forma és tartalom között.

Lapis József irodalmi kötődéseikről, mintáikról is kérdezte a költőket. Serestély Zalán válaszából („nem tudom megmondani, hogy a két kutyám vagy Borges volt-e rám nagyobb hatással”) úgy tűnt, számára az irodalmi hatások éppúgy lényegesek és beépülnek, mint a valóság egyéb elemei. Tinkó Máté is kérdésesnek ítélte meg a hatás fogalmát. Természetesen vannak olyanok, akiket nagyra becsül: Hajnóczy Pétert említette, akinél az alkoholizmus irodalomba forгатásának nagyszerűen felépített ábrázolásmódját értékeli. Kiemelte, hogy a fiatalabb korában hallgatott rap-szövegek is hatással vannak rá, de a hagyományhoz való viszonyát a megújítva megőrzés jellemzi.

Az est zárókérdése a költők mítoszhoz és *Bibliához* fűződő viszonyára irányult. Serestély *Apakrif* című, felolvasott verse alapján beszélt arról, hogy számára az apokrif éppen valami olyan, ami fenyegeti és lebontja a hagyományt. Borbély András számára a felejtés–emlékezés dinamizmusában a testről való beszéd fontos, míg Tinkó Máté a *Biblia* nyelvében a főként a *Zsoltárok könyvére* jellemző monologizáló nyelvhasználatot emelte ki, melynek célja a távlatáthidalás Isten felé.

A beszélgetés híven tükrözte a három FISZ-es költő eltérő személyiségét, látásmódját és stílusát, így kötetek világának megismerése különösen izgalmas élményt jelenthetett a debreceni közönségnek.

Magyar BA (alapszakos) és OMA (osztatlan tanárképzés: magyartanár, szakpárral) a Debreceni Egyetemen

Kreatívan és kritikusan gondolkodó, felelősségteljes és független humán értelmiséget képzünk.

Meggyőződésünk, hogy hallgatóinknak:

- magyartanárként szemléletformáló erejük lesz az elkövetkezendő generációk nevelésében, tanításában;
- a tágabb értelemben vett humán értelmiségi pályán pedig mintaadó szerepük lesz a társadalomban.

Mit nyújt a magyar alapszakos és az osztatlan tanárképzés (magyartanár, szakpárral)?

- Az írott és beszélt nyelv, irodalmi művek és színházi előadások, filmek és klipek árnyalt értelmezésére, mindezek módszertani reflektálására tanítunk, a legfrissebb kutatási eredményeket felhasználva.
- Korszerű és alapos történeti és elméleti képzést nyújtunk magyar és világirodalomból, magyar és finnugor nyelvészetből.
- Hallgatóinkat megismertetjük a kultúratudományokkal, a művelődéstörténettel, a nyelvfilozófiával és a hungarológiával is.
- A képzés keretében – az egyetemi hallgatók számára elérhető sokféle nyelvoktatáson túl – ingyen lehet finnugor nyelveket tanulni.
- Megtanítjuk a nemzeti és egyetemes kulturális értékek megőrzésének és továbbadásának lehetőségeit, az ezekről való tudatos és kritikus gondolkodás képességét.

Mit kínálunk még?

- Inspiráló szellemi légkör és kiváló hangulat jellemzi szakunkat – hallgatóinknak és oktatóinknak köszönhetően.
- Kiemelkedő oktatói és kutatói gárdánk van, minden oktatónk tudományos minősítéssel rendelkezik. Kiterjedt hazai és nemzetközi tudományos kapcsolatrendszerrel és jelentős szakmai pályázati háttérrel építettünk ki.
- Nagy hangsúlyt helyezünk a tehetséggondozásra. Oktatóink tutorális keretek között foglalkoznak legjobb hallgatóinkkal.
- Segítünk megtanulni kreatív módon, csapatban gondolkodni és dolgozni.
- Kutatásaink során és az oktatásban is számítunk a hallgatóink együttműködésére, rendszeresen bevonjuk őket a közös szakmai munkába, tanulmányi kirándulásokat, hallgatói konferenciákat szervezünk.
- Szorosan együttműködünk az egyetemi irodalmi alkotó körökkel, műhelyekkel.

- Élő kapcsolatunk van számos kulturális intézménnyel (színház, kiállítóhely, múzeum, folyóirat-szerkesztőségek): a képzéseinkbe beépített társművészeti kurzusok keretében (drámaelemzési és művészetelméleti órák) kedvezményes belépőjegyet biztosítunk a régió legjelentősebb kulturális intézményeibe.
- A kari ösztöndíjakon túl a magyar szakosoknak elnyerhető részképzések a következők: Finnországban (Jyväskylä, Helsinki, Oulu, Turku), Észtországban (Tartu), Ausztriában (Bécs), Olaszországban (Padova), Hollandiában (Groningen), Romániában (Kolozsvár), Csehországban (Prága).
- A képzés alatt számos gyakorlati lehetősége van hallgatóinknak. Az általános és középiskolákban történő tanári gyakorlatokon túl a legutóbbi lehetőségek: múzeumi és színházi gyakornok; könyvkiadók és folyóiratok munkatársa; minisztériumok gyakornoka.
- Országsszerte elismert oktatásmódszertani konferencia- és kiadványsorozatot indítottunk irodalom-ból partnerintézményeinkkel (két felsőoktatási intézménnyel, illetve debreceni középiskolákkal).

Mire tesz alkalmassá az osztatlan tanárképzésben (magyartanár, szakpárral) szerzett diploma?

- Az általános iskolai tanárképzés időtartama öt év (4 év szakmai képzés, 1 év pedagógiai képzés és gyakorlat); a középiskolai tanárképzés időtartama hat év (5 év szakmai képzés, 1 év pedagógiai képzés és gyakorlat). Nem különül el az általános, illetve a középiskolai tanári képzés menete: mindkét képzési forma elvégezhető a Debreceni Egyetemen.
- A képzés kétszakos rendszerben történik: a tanári pályára készülők szakpárra jelentkeznek. Pl. magyar-történelem, magyar-angol, magyar-német stb.
- A magyar szakos tanárképzés során szerzett kreatív értelmezési- és íráskészség, valamint az elsajátított tudásanyag kitűnően felkészít a legtágabb értelemben vett értelmiségi létre: elsősorban a közép- és általános iskolai tanári pályára, valamint a tudományos munkára (az irodalomtudományi doktori iskola által kínált PhD-képzést követően).
- A megszerzett képességekkel és alaptudással el lehet helyezkedni a kulturális intézményhálózat és médiapiac számos területén is (újságíróként, szerkesztőként, kritikusként, kultúra- és tudományszervezőként).
- Jól konvertálható a humán és üzleti szférában, közéleti és vállalati kommunikációs munkakörökben.

Mire tesz alkalmassá az osztott, alapszakos képzésben (BA) szerzett diploma?

- A magas óraszámú tanított irodalmi és nyelvészeti tárgyakkal kitűnő alapozást biztosítunk a magyar nyelv és irodalom diszciplináris mesterszakon (MA) és számos más mesterszakon történő továbbtanuláshoz, ezt követően pedig a doktori (PhD) képzésben.
- El lehet helyezkedni kulturális újságíróként, kiadói és szerkesztői munkatársként,
- kultúra- és tudományszervezőként,
- anyanyelvi lektorként,
- kreatív munkatársi tevékenység végzőjeként,
- asszisztensi munka ellátására a nonprofit és gazdasági szférában,
- jól konvertálhatóak a megszerzett képességek és tudásanyag a humán és üzleti szférában, közéleti és vállalati kommunikációs munkakörökben.

További információk: <http://www.irodalom.arts.unideb.hu>; <http://mnytud.arts.unideb.hu>

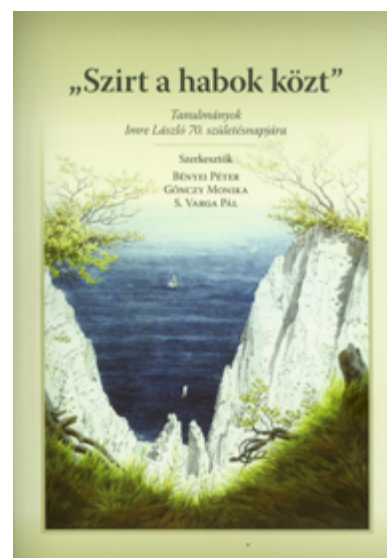
Hírek

Kollégánk és tanárunk, Imre László akadémikus 70. születésnapját ünnepeltük 2014. november 21-én a Debreceni Akadémiai Bizottság Székházában. Az ünnepi alkalomra tanulmánykötet készült „*Szirt a habok közt*” címmel Bényei Péter, Gönczy Monika és S. Varga Pál szerkesztésében.

A Debreceni Egyetem rektora *Pro Cura Ingenii* díjat adományozott oktatóknak, Tóth Valériának a tehetséggondozásban nyújtott kiemelkedő teljesítményéért.

A Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet kiemelkedő teljesítményt nyújtó hallgatóknak adományozható *Juhász Géza-díj*át idén végzős mesterszakos hallgatónk, Ivancsó Mária kapta.

Az intézet megbecsült professzora és akadémikusa, Görömbei András idén február 5-én töltené be 70. életévét. Az emlékére készült, Imre László, Baranyai Norbert és Takács Miklós szerkesztette tanulmánykötet bemutatójára február 6-án kerül sor.

IMPRESSZUM

Kiadja: Debreceni Egyetem Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet;
Magyar és Finnugor Nyelvtudományi Intézet
Felelős kiadó: Dr. Debreczeni Attila, egyetemi tanár és Dr. Hoffmann István, egyetemi tanár
Felelős szerkesztő: Dr. Fazakas Gergely Tamás;
Főszerkesztő: Dr. Lapis József
Szerkesztő munkatárs, tördelés: Farkas Evelin
Sablon: Lovas Anett Csilla;
Logó: Nagy Nikolett;
Fényképek: 1.old.: Dénes Elemér; 2. old.: [forrás](#); 7. old.: Krivi Dóra; 8. old.: [forrás](#)
További információ, korábbi számok:

<http://irodalom.arts.unideb.hu>; <http://mnytud.arts.unideb.hu>